

Η σημασία της Κύπρου ως περιφερειακού κέντρου φορολογικού σχεδιασμού και επενδύσεων για την ελληνική οικονομία

Ηλίας Α. Νεοκλήους / Φίλιππος Θ. Αριστοτέλους*

Εισαγωγή

Οι πρόσφατες νομοθετικές αλλαγές στο ελληνικό φορολογικό καθεστώς, οι οποίες αποτελούν και μέρος της ευρύτερης δημοσιονομικής πολιτικής και μέτρων που λαμβάνει η Ελληνική Κυβέρνηση για αναχαίτιση των δυσμενών επιπτώσεων της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, ενισχύουν περαιτέρω τη χρησιμότητα του στρατηγικού άξονα Κύπρου/Ελλάδας και υπογραμμίζουν την πρακτική σημασία της συμφωνίας για αποφυγή διπλής φορολογίας μεταξύ Ελλάδος και Κύπρου («ΣΑΔΦ-ΕΚ») αλλά και της Οδηγίας 90/435/ΕΟΚ (Parent - Subsidiary).

Όπως είναι γνωστό, η Κύπρος έχει ολοκληρώσει κατά τα τελευταία χρόνια την πλήρη εναρμόνιση του φορολογικού της συστήματος με το ευρωπαϊκό κεκτημένο και έχει αναδειχθεί σε σημαντικό διεθνές κέντρο φορολογικού σχεδιασμού και επενδύσεων σε αναπτυσσόμενες αλλά και ανεπτυγμένες αγορές, όπως της Ελλάδας.

Στο παρόν άρθρο, παρατίθεται πρώτα μια σύντομη αναφορά στο καθεστώς της Κυπριακής μητρικής εταιρείας ως εργαλείο αποτελεσματικού φορολογικού σχεδιασμού. Ακολούθως, συνοψίζονται οι κύριες πρόσφατες αλλαγές που έλαβαν χώρα στο ελληνικό εταιρικό φορολογικό δίκαιο και που αφορούν κυρίως το πλαίσιο επενδύσεων σε εισηγμένους τίτλους ελληνικών εταιρειών. Τέλος, υπογραμμίζονται οι ελκυστικές ευκαιρίες αλλά και οι πιθανές συνέργιες που ανακύπτουν σε διακρατικό επίπεδο, τόσο από τις εν λόγω φορολογικές αλλαγές αλλά και ευρύτερα, από τη χρήση κυπριακών εταιρειών σε εταιρικές δομές διεθνών ομίλων και επιχειρήσεων που προτίθενται να επενδύσουν στην ελληνική οικονομία.

Πλεονεκτήματα Κυπριακών Μητρικών Εταιρειών

Τα κύρια πλεονεκτήματα της κυπριακής μητρικής εταιρείας ως μέσου φορολογικού σχεδιασμού είναι συνοπτικά τα ακόλουθα:

1. Παρέχεται εξαιρέση από τη φορολογία για μερίσματα, (α) λαμβανόμενα και (β) πληρωτέα από την κυπριακή μητρική εταιρεία, όταν (στην πρώτη περίπτωση) το ύψος της συμμετοχής στην αλλοδαπή θυγατρική εταιρεία ισούται ή υπερβαίνει το 1% του μετοχικού της κεφαλαίου και όταν ο μέτοχος/λήπτης (στη δεύτερη περίπτωση) δεν είναι φορολογικός κάτοικος Κύπρου.

Νοείται πως μερίσματα πληρωτέα προς τη μητρική εταιρεία από τέτοιες μετοχικές συμμετοχές δεν απαλλάσσονται όταν:

(α) άμεσα ή έμμεσα περισσότερο από το 50% των δραστηριοτήτων της εταιρείας που καταβάλλει το μερίσμα στη μητρική εταιρεία, αποφέρει επενδυτικό (παθητικό) εισόδημα, και

(β) η εταιρεία που καταβάλλει το μερίσμα υπόκειται σε φορολογία με φορολογικό συντελεστή που είναι ουσιαστικά μικρότερος από τον κυπριακό εταιρικό φορολογικό συντελεστή (10%).

Σε περίπτωση που και οι δυο αυτοί παράγοντες συντρέχουν, το μερίσμα θα επιβαρύνεται με 15% Εκτακτη Εισφορά για την Άμυνα.

Στην περίπτωση μερισμάτων πληρωτέων από ελληνικές εταιρείες, η δεύτερη προϋπόθεση εκ προοιμίου δεν ικανοποιείται αφού ο ελληνικός φορολογικός εταιρικός συντελεστής είναι μεγαλύτερος από τον κυπριακό φορολογικό συντελεστή.

Έτσι, σε Κυπριακό επίπεδο, παρέχεται πλήρης εξαιρέση μερίσματος πληρωτέου από Ελληνικές θυγατρικές εταιρείες υπό οποιαδήποτε μορφή Κυπριακής φορολογίας.

2. Κέρδη από πώληση μετοχών σε (και από) κυπριακές εταιρείες δεν υπόκεινται σε φορολογία στην Κύπρο όταν η εταιρείες αυτές δεν κατέχουν ακίνητη περιουσία στην Κύπρο.

Κυπριακές εταιρείες οι οποίες κατέχουν συμμετοχές σε ελληνικές εταιρείες μπορούν να διατηρούνται στην Κύπρο με προσδοκία αύξησης της επενδυτικής αξίας του πραγματικού υποκείμενου ενεργητικού στοιχείου και αυτές μπορούν έπειτα να πωληθούν χωρίς φορολογική επιβάρυνση επί των όποιων κεφαλαιουχικών κερδών προκύψουν από τέτοια πώληση ή διάθεση.

3. Δεν υπάρχουν περιορισμοί στην Κυπριακή νομοθεσία σε σχέση με την ελάχιστη κεφαλαιοποίηση των κυπριακών εταιρειών (thin capitalization) και ως εκ τούτου, κυπριακές εταιρείες μπορούν γενικά να χρηματοδοτηθούν και να χρηματοδοτήσουν τις ελληνικές θυγατρικές τους εταιρείες με δάνεια αντί μετοχικού κεφαλαίου.

Τόκος που προκύπτει από τις κύριες δραστηριότητες της εταιρείας ή που προκύπτει από δραστηριότητες στενά συνδεδεμένες με αυτές υπόκειται σε εταιρικό φόρο στην Κύπρο με φορολογικό συντελεστή 10%.

Το καθεστώς αυτό ευνοεί τη σύσταση και παρεμβολή κυπριακών χρηματοδοτικών εταιρειών για σκοπούς χρηματοδότησης των διαφόρων ελληνικών θυγατρικών εταιρειών εντός του ομίλου. Τέτοιες χρηματοδοτικές εταιρείες φορολογούνται στην Κύπρο στο περιθώριο κέρδους/τόκου με φορολογικό συντελεστή 10%.

* ΑΝΔΡΕΑΣ ΝΕΟΚΛΕΟΥΣ & ΣΙΑ ΔΕΠΕ.

Κύριες πρόσφατες αλλαγές στο ελληνικό φορολογικό καθεστώς

Φορολόγηση κεφαλαιουχικών κερδών από πώληση εισηγμένων τίτλων

1. Έχει εισαχθεί φορολογία κεφαλαιουχικών κερδών («ΦΚΚ») με συντελεστή 10% στα κέρδη που προκύπτουν από πώληση τίτλων τόσο εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών («ΧΑΑ») («Τίτλοι ΧΑΑ») όσο και σε οποιαδήποτε άλλη διεθνώς αναγνωρισμένη κεφαλαιαγορά και οι οποίοι τίτλοι αποκτήθηκαν κατά ή μετά την 1 Απριλίου 2009.

Στην περίπτωση που η επιχείρηση / πωλητής του Τίτλου ΧΑΑ είναι φορολογικός κάτοικος χώρας με την οποία η Ελλάδα έχει συνάψει συμφωνία για αποφυγή διπλής φορολογίας («ΣΑΔΦ»), σχετική επικυρωτική απόφαση του Ελληνικού Υπουργικού Συμβουλίου αναφέρει ότι το κέρδος από την πώληση του Τίτλου ΧΑΑ θα θεωρείται από τις ελληνικές φορολογικές αρχές ως «επιχειρηματικό κέρδος» και όχι ως «κεφαλαιουχικό κέρδος» για τους σκοπούς ερμηνείας των προνοιών της σχετικής ΣΑΔΦ. Αυτή η νέα προσέγγιση των ελληνικών αρχών είναι ταυτόσημη με την ερμηνεία που δίνεται και που αφορά στους τίτλους ελληνικών μη εισηγμένων τίτλων.

Η πρακτική σημασία της πιο πάνω εξέλιξης έγκειται στο ότι κέρδη από πωλήσεις Τίτλων ΧΑΑ που πραγματοποιούνται από ξένες εταιρείες που είναι φορολογικοί κάτοικοι χώρας με την οποία η Ελλάδα έχει συνάψει ΣΑΔΦ, εξαιρούνται από τον εν λόγω ΦΚΚ, νοούμενου ότι η ξένη εταιρεία δεν διατηρεί μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα η οποία μπορεί να συσχετιστεί -για φορολογικούς σκοπούς- με την εν λόγω πώληση.

Για την αξιοποίηση αυτού του πλεονεκτήματος, η ξένη εταιρεία θα πρέπει να προσκομίζει σε ετήσια βάση στους χρηματιστηριακούς πράκτορες της στην Ελλάδα πιστοποιητικό που να επιβεβαιώνει ότι είναι φορολογικός κάτοικος στην εν λόγω χώρα. Στην περίπτωση της Κύπρου, η εξασφάλιση τέτοιου πιστοποιητικού από κυπριακή εταιρεία είναι σχετικά εύκολη και - μπορεί να λεχθεί - γραφειοκρατικά «ανώδυνη», νοούμενου ότι τηρούνται κάποιες βασικές αρχές διεθνούς φορολογικού σχεδιασμού, όπως η αρχή που προνοεί ότι η πραγματική οικονομική και επιχειρηματική υπόσταση των διαφόρων εταιρικών σχημά-

των υπερéχει του τυπικού νομικού προσδιορισμού αυτών.

Εισαγωγή φόρου παρακράτησης με συντελεστή 10% σε πληρωτέα μερίσματα

2. Έχει εισαχθεί για πρώτη φορά στην ελληνική φορολογική νομοθεσία πρόνοια στη βάση της οποίας μερίσματα (είτε ενδιάμεσα είτε τελικά) πληρωτέα από ελληνικές Ανώνυμες Εταιρείες («ΑΕ») στους μετόχους τους θα υποκεινται σε φόρο παρακράτησης με συντελεστή 10% και η πρόνοια αυτή θα εφαρμόζεται όσον αφορά μερίσματα τα οποία έχουν εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων η οποία έλαβε χώρα κατά ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2009.

Ευκαιρίες αποτελεσματικού φορολογικού σχεδιασμού και αξιοποίησης του στρατηγικού άξονα Ελλάδας/Κύπρου

Η εισαγωγή και χρήση κυπριακών εταιρειών σε διεθνείς εταιρικές δομές για επενδύσεις στην ελληνική οικονομία, πέραν των προαναφερομένων γενικών πλεονεκτημάτων, παρουσιάζει επιπρόσθετα τα πιο κάτω ιδιαίτερα πλεονεκτήματα, σε συνάρτηση και με την πρόσφατες αλλαγές στην ελληνική νομοθεσία:

ΣΑΔΦ-ΕΚ - Φορολόγηση Κεφαλαιουχικών Κερδών

1. Οι Κυπριακές εταιρείες που εκποιούν τίτλους που κατέχουν σε ελληνικές εταιρείες, μπορούν να επωφεληθούν από την ΣΑΔΦ-ΕΚ ανεξαρτήτως του ενδεχόμενου χαρακτηρισμού ή όχι του κέρδους από την πώληση των τίτλων ως «επιχειρηματικού κέρδους» από τις ελληνικές φορολογικές αρχές.

Αυτό οφείλεται στο άρθρο 12(3) της ΣΑΔΦ-ΕΚ που αναφέρεται στα κέρδη που προκύπτουν από την πώληση κινητής περιουσίας (συμπεριλαμβανομένων τίτλων), το οποίο εναποθέτει στην Κύπρο το αποκλειστικό δικαίωμα της φορολόγησης τέτοιων κερδών.

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, η Κυπριακή νομοθεσία εξαιρεί από οποιαδήποτε μορφή φορολογίας τα κέρδη που προκύπτουν από πώληση οποιωνδήποτε (εισηγμένων ή μη) τίτλων από κυπριακές εταιρείες και ως εκ τούτου, η τοποθέτηση σε ελληνικούς τίτλους μέσω κυπριακής εταιρείας, σε συνδυασμό και με την εν λόγω πρόνοια της ΣΑΔΦ-ΕΚ, δια-

σφαλίζει την εκ των πραγμάτων εξαίρεση των κερδών πώλησης από το πλαίσιο εφαρμογής του ελληνικού ΦΚΚ αλλά και οποιασδήποτε άλλης μορφής φορολογίας στην Κύπρο.

ΣΑΔΦ-ΕΚ - Φόρος Παρακράτησης

2. Αξίζει να σημειωθεί πως το άρθρο 9 της ΣΑΔΦ-ΕΚ επιτρέπει στην Ελλάδα (και στην Κύπρο) την επιβολή φόρου παρακράτησης μέχρι και 25% σε μερίσματα πληρωτέα από ελληνικές εταιρείες σε κυπριακές εταιρείες (και αντίστροφα στην περίπτωση της Κύπρου) όπου αυτές εμπίπτουν στο πλαίσιο εφαρμογής της εν λόγω σύμβασης.

Ως εκ τούτου, για σκοπούς φορολόγησης μερισμάτων πληρωτέων σε κυπριακές μητρικές εταιρείες, η πρόσφατη εισαγωγή φόρου παρακράτησης 10% στην ελληνική νομοθεσία δεν υπερβαίνει το μέγιστο επιτρεπόμενο συμβατικό πλαφόν, όταν αυτό αξιολογηθεί αποκλειστικά μέσα στο πλαίσιο της ΣΑΔΦ-ΕΚ.

3. Η Κύπρος, παρά το συμβατικό της δικαίωμα που αναφέρεται στην παράγραφο 2 πιο πάνω, επέλεξε διαχρονικά να μην εφαρμόζει φόρο παρακράτησης σε οποιαδήποτε μερίσματα πληρωτέα από κυπριακές σε ελληνικές εταιρείες.

Ως εκ τούτου, το κεφαλαιουχικό κέρδος που συσσωρεύει κυπριακή μητρική εταιρεία από την πώληση των Τίτλων ΧΑΑ ή και οποιωνδήποτε άλλων τίτλων μπορεί να διανεμηθεί στους ξένους μετόχους της υπό τη μορφή μερίσματος χωρίς οποιαδήποτε επιβάρυνση είτε υπό μορφή φόρου παρακράτησης σε κυπριακό επίπεδο είτε άλλως πως.

Ευρωπαϊκή Οδηγία 90/435/ΕΟΚ - Φορολόγηση Μερισμάτων - Φόρος Παρακράτησης

4. Με βάση την Ευρωπαϊκή Οδηγία 90/435/ΕΟΚ (Parent - Subsidiary), τα κράτη μέλη δεν έχουν τη δυνατότητα να παρακρατούν φόρο σε μερίσματα πληρωτέα από θυγατρική εταιρεία-κάτοικο ενός κράτους μέλους σε μητρική εταιρεία-κάτοικο άλλου κράτους-μέλους.

Με βάση την ελληνική εναρμονιστική φορολογική νομοθεσία, οι συμμετοχές που εκπίπτουν από το πλαίσιο εφαρμογής του φόρου παρακράτησης για σκοπούς εφαρμογής της εξαίρεσης που παρέχει η Οδηγία 90/435/ΕΟΚ, πρέπει να έχουν τα εξής χαρακτηριστικά: ➤

(i) η συμμετοχή της ξένης εταιρείας στην ελληνική ΑΕ πρέπει να είναι τουλάχιστον 10% (κατώφλι), και

(ii) η συμμετοχή στην ΑΕ πρέπει να υφίσταται αδιάκοπα για τουλάχιστον δυο χρόνια.

5. Με βάση την κυπριακή νομοθεσία που εναρμονίζει την Ευρωπαϊκή Οδηγία 90/435/ΕΟΚ με το εγχώριο φορολογικό δίκαιο, τα μερίσματα που λαμβάνει μια κυπριακή εταιρεία και που εκπίπτουν από το πλαίσιο εφαρμογής της έκτακτης εισφοράς για την άμυνα (όπως αναφέρεται πιο πάνω), είναι αυτά που προκύπτουν από συμμετοχές που αποτελούν τουλάχιστον 1% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας που πληρώνει το μέρισμα και δεν υπάρχει χρονικός περιορισμός διατήρησης της συμμετοχής πριν την πώληση αυτής, όπως στην περίπτωση της Ελλάδας.

Το σημαντικά χαμηλό αυτό κατώφλι βέβαια μπορεί εύκολα και με τον κατάλληλο σχεδιασμό να υπερκερασθεί.

Διασυννοριακοί μετασχηματισμοί (Societas Europaea) - Μεταφορά Έδρας Εταιρείας

6. Εκτός από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του κυπριακού φορολογικού συστήματος και των στοιχείων που αναφέρθηκαν πιο πάνω, περαιτέρω οφέλη μπορούν να επιτευχθούν με τη διενέργεια διασυννοριακών εταιρικών μετασχηματισμών με τη συμμετοχή εταιρειών που βρίσκονται εγκατεστημένες σε διάφορα κράτη μέλη του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, μέσω σύστασης στην Κύπρο Ευρωπαϊκής Εταιρείας (Societas Europaea -SE) η οποία παρουσιάζει πολλά πλεονεκτήματα.

7. Επιπρόσθετα, εταιρεία η οποία έχει συσταθεί σε άλλη χώρα (εντός ή εκτός ΕΟΧ) δύναται, χωρίς να υποστεί οιαδήποτε διαδικασία διάλυσης, να μεταφέρει την έδρα της και να συνεχίσει να υφίσταται στην Κύπρο, χωρίς δυσμενείς φορολογικές επιπτώσεις κατά τη μεταφορά.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση της μεταφοράς της έδρας, η εταιρεία θα υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του κυπριακού φορολογικού (υπό κάποιες προϋποθέσεις που αναφέρονται πιο κάτω) και εταιρικού δικαίου.

Η μεταφορά έδρας είναι εφικτή νοουμένου ότι η ισχύουσα νομοθεσία στη χώρα από την οποία μεταφέρεται η έδρα, εμπεριέχει ανάλογες πρόνοιες που να επιτρέπουν τη μεταφορά έδρας από και προς τη χώρα αυτή.

Ο συγκερασμός των φορολογικών πλεονεκτημάτων και της ιδιαιτερότητας του εταιρικού πλαισίου που ισχύει στην Κύπρο, δημιουργούν ένα περιβάλλον το οποίο παρέχει σημαντικές ευκαιρίες για εταιρικούς μετασχηματισμούς και αναδιοργανώσεις, με ουσιαστικά μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα οφέλη.

Σύνοψη βασικών φορολογικών πλεονεκτημάτων

8. Με τη χρήση ενδιάμεσων κυπριακών εταιρειών, επιτυγχάνεται ουσιαστικό όφελος και πλήρης αξιοποίηση του άξονα Κύπρου/Ελλάδας στο επίπεδο πραγματοποίησης του κέρδους αλλά και στη φάση διανομής του στον τελικό μέτοχο.

Συγκεκριμένα επιτυγχάνεται, μεταξύ άλλων:

(α) η εξαίρεση από φορολογία του πραγματοποιηθέντος κεφαλαιουχικού κέρδους από την πώληση ελληνικών τίτλων στην Κύπρο αλλά και στην Ελλάδα,

(β) η εξαίρεση, από οποιοδήποτε φόρο παρακράτησης, της διανομής του κέρδους υπό τη μορφή μερίσματος στους μετόχους της κυπριακής εταιρείας, είτε αυτοί είναι φορολογικοί κάτοικοι εξωτερικού είτε κυπριακή εταιρεία,

(γ) υπό την αίρεση ορισμένων περιορισμένων κριτηρίων που μπορούν εύκολα να ικανοποιηθούν με έναν απλό φορολογικό σχεδιασμό, η απαλλαγή από οποιοδήποτε φόρο παρακράτησης μερισμάτων που μπορεί να διανεμηθούν από ελληνική εταιρεία σε κυπριακή εταιρεία μέτοχο, και

(δ) η εξαίρεση από την κυπριακή φορολογία μερισμάτων που λαμβάνει η κυπριακή μητρική εταιρεία από την ελληνική θυγατρική εταιρεία.

Ασφαλιστικές Δικηλίδες

9. Η χρήση κυπριακών μητρικών εταιρειών παρέχει αναμφίβολα σημαντικά πλεονεκτήματα όπως έχει εξεταστεί πιο πάνω. Όμως, πρέπει να τονισθεί ότι με την εναρμόνιση του κυπριακού νομικού πλαισίου με το ευρωπαϊκό κεκτημένο, έχουν εισαχθεί στο εγ-

χώριο φορολογικό σύστημα πρόνοιες που στοχεύουν στην απαγόρευση και αποτροπή χρήσης κυπριακών εταιρειών σε εταιρικές δομές όταν τέτοιες εταιρείες δεν έχουν γνήσια οικονομική/επιχειρηματική υπόσταση και σκοπό και όπου η σύσταση και χρήση τέτοιων εταιρειών αποσκοπεί ουσιαστικά σε μονομερή εκμετάλλευση ή κατάχρηση των φορολογικών πλεονεκτημάτων του κυπριακού φορολογικού καθεστώτος και/ή των ΣΑΔΦ που έχει υπογράψει η Κύπρος με άλλα κράτη.

10. Επιπρόσθετα, πρέπει να σημειωθεί ότι για σκοπούς κυπριακού φορολογικού δικαίου, εταιρεία θεωρείται φορολογικός κάτοικος Κύπρου όταν ο κεντρικός έλεγχος και η διοίκηση της εταιρείας ασκούνται εκ των πραγμάτων στην και από την Κύπρο.

11. Υπάρχουν σημαντικά περιθώρια και μέθοδοι για αποτελεσματικό φορολογικό σχεδιασμό με τον οποίο μπορεί να μειωθεί δραστικά ή και απόλυτα το ενδεχόμενο αμφισβήτησης της οικονομικής υπόστασης κυπριακών εταιρειών στη βάση των κριτηρίων που αναφέρθηκαν πιο πάνω.

Ως εκ τούτου, δομές που σχεδιάζονται και διαμορφώνονται σωστά και με τη βοήθεια έμπειρων φορολογικών συμβούλων, δεν διατρέχουν ουσιαστικά τέτοιους κινδύνους.

Τα σημαντικά φορολογικά πλεονεκτήματα που παρουσιάζει ο άξονας Ελλάδας/Κύπρου όπως έχουν συνοπτικά αναπτυχθεί πιο πάνω, σε συνάρτηση με την ευνοϊκή γεωγραφική θέση, το εύρωστο τραπεζικό σύστημα, τα γερά οικονομικά θεμέλια, το πλούσιο δίκτυο διακρατικών συμβάσεων αλλά και τα συνολικά χαρακτηριστικά που συνθέτουν την ιδιαιτερότητα της οικονομίας της Κύπρου, αποτελούν ισχυρό παράγοντα και εκέγγυο για την περαιτέρω εδραίωση και ενίσχυση των στενών σχέσεων των δύο χωρών, σε όλα τα επίπεδα οικονομικής και ευρύτερης δραστηριότητας.

Η Κύπρος μπορεί να διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο ως περιφερειακός οικονομικός εταίρος όσον αφορά επενδύσεις από και προς την Ελλάδα αλλά και ευρύτερα σε σημαντικές για την Ελλάδα περιφερειακές αγορές όπως είναι οι χώρες των Βαλκανίων αλλά και η Αίγυπτος και γενικά η αγορά της Μέσης Ανατολής, όπου η Ελλάδα διατηρεί αλλά και αναπτύσσει διαρκώς οικονομικές και στρατηγικές σχέσεις. ☞